

‘Eieren blijven uitbroeden’

Ovocom viert tienjarig bestaan

Algemeen

[Jef Verhaeren]

De dioxinecrisis van 1999 gaf aanleiding tot de oprichting van Ovocom, een platform waarmee voedselcrisissen beheersbaar moesten worden. Ondertussen bestaat het platform tien jaar. “We blijven niet stilstaan, we hebben nog eieren uit te broeden”, aldus Ovocom-voorzitter Kathleen Spenik.

Volgens Rudy Nijs van WalAgri is GMP een instrument voor kwaliteitsbewustzijn bij alle medewerkers.

Ovocom, geboren uit de dioxinecrisis van 1999, werd tien jaar geleden opgericht. Het was meteen een grondig antwoord op de crisis. Met Ovocom en GMP werd een instrument geschapen om voedselcrisissen te beheersen. Alhoewel er voortdurend wordt bijgestuurd, heeft Ovocom zijn doeltreffendheid bewezen. Het tweede lustrum werd gevierd met een academische zitting in Brussel, waar conclusies werden getrokken en het belang van blijvende waakzaamheid werd onderstreept.

Concept

Yvan Dejaegher, directeur-generaal van de Belgische mengvoederfederatie

Bemefa, ondervoorzitter en in feite vader van Ovocom, herinnert eraan dat al in 1998 dioxine werd gevonden in Braziliaanse citruspulp. De crisis van 1999, veroorzaakt door met dioxine gecontamineerde frituurolie die in diervoeding terecht kwam, had niet alleen belangrijke politieke, maar vooral economische gevolgen. “Daaruit hebben we dan de nodige lessen getrokken”, aldus Dejaegher. “Er was gebrek aan transparantie en communicatie. Een ketengerichte aanpak om snelle tracing mogelijk te maken, ontbrak eveneens. Er was een probleem met de geloofwaardigheid, mede door de afwezigheid van een vorm van verificatie of

controle door een onafhankelijke derde. Bovendien waren de analyses duur en namen ze veel tijd in beslag.”

Onder invloed van de mengvoedersector werd besloten tot een ketengerichte aanpak. Daartoe werd in 2001 Ovocom opgericht, een Belgisch overlegplatform voor de diervoederketen, waarin alle betrokken schakels van de keten via hun beroepsorganisaties zijn vertegenwoordigd. Zowel de producenten van grondstoffen en bijproducten, zelfmengers als de veevoeder- en transportsector zijn erin vertegenwoordigd. Met het oog op uitwisselbaarheid werd onmiddellijk gekozen voor het Nederlandse model GMP (zie kader).

Zwakke plekken

Voor de voedingsindustrie werd in 2002 een systeem van productsteekkaarten toegevoegd, alsmede een hoofdstuk voor bevrachting van water- en spoortransport. Tevens begonnen de uitwisselbaarheidsgesprekken met Nederland en de basis werd gelegd voor de sectoriële bemonsteringsplannen, waarmee in 2003 werd gestart. Intussen groeide het aantal gecertificeerde bedrijven en gaandeweg verbeterde het systeem. “Mettertijd zag je de zwakke plekken, zoals de nevenstromen”, zei Dejaegher. “Je moet continu verbeteren.”

Uitwisselbaar

Ook uitwisselbaarheid met gelijksoortige kwaliteitsborgingssystemen in Engeland, Frankrijk en Duitsland was een belangrijk aandachtspunt. Mede onder invloed van Ovocom werd de International Feed Safety Alliance (IFSA) opgericht en in 2005 de International Feed Ingredients Standard (IFIS), wat GMP-aanpassingen tot gevolg had. Toen het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) de voorwaarden voor een autocontrolelegids >>>

>> 'Eieren blijven uitbroeden'

Chris Ranschaert, een auditor met passie.

uitschreef, was Ovocom de eerste die zo'n gids – G-001 – in 2005 goedgekeurd kreeg.

Specifieke systemen, onder meer voor de vleeswinkels (vetten), werden geïmplementeerd en verdere internationale uitwisselbaarheid werd nagestreefd.

“Daarbij ontbrak het wel eens aan goede medewerking van sommige sectoren”, meent Dejaegher. In 2008 werden zowel GMP als de autocontrolelegids vernieuwd. Nu is het systeem uitwisselbaar met QS (Duitsland), AIC (UK), GMP+ International en Qualimat (wegtransport Frankrijk). De volgende systemen zijn zonder voorwaarden aanvaard: GTP van Cocal, CSA/GTP (Franse graanproducenten), Fami-QS (additieven en premixen) en Qualiweg (Frans spoortransport).

Audit

Volgens Chris Ranschaert, SGS-auditor, moet een auditor vooral horen (ook tussen de regels), zien (vooral bij bedrijfsblindheid) en zwijgen (op het juiste moment). Als auditor krijg je volgens Ranschaert te maken met veel verschil-

lende productieprocessen, van bio-ethanol- tot chocoladeproductie.

“Wetgeving en GMP moet je onder de knie hebben. Daarnaast zijn de opleiding en examens van Ovocom van groot belang. Je moet immers steeds bijleren en alert blijven.”

Met het oog op het groeperen van audits moet een auditor naast GMP ook een aantal andere lastenboeken hantieren. Een audit is geen inspectie. Een auditor neemt de verantwoordelijkheid te certificeren tot de volgende audit. Het werk lijkt lastig, maar geeft Ranschaert voldoening. “Vooral omdat het systeem werkt en de gecontroleerde bedrijven er zelf ook steeds meer het nut van inzien.”

WalAgri

De passie waarmee Ranschaert zijn werk doet, wordt duidelijk gedeeld door een van de eerste GMP-gecertificeerde bedrijven, de Waalse groep WalAgri, zo getuigde kwaliteitsverantwoordelijke Rudy Nijs. WalAgri, die tot de Groep Aveve behoort, is in feite een groep bedrijven met verschillende activiteiten

(zaad- en graanhandel, veevoerders, meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen, opslag en transport et cetera) en diverse producten. Het beschikt over 201 personeelsleden en 69 opslaglocaties. “Er moesten dus heel wat mensen worden overtuigd bij de implementatie van GMP”, vertelt Nijs. Er kwam veel opleiding bij te pas en sinds 2001 werd 25 miljoen euro geïnvesteerd in bouw en modernisering van installaties. WalAgri behaalde het GMP-certificaat in 2002. Aanvankelijk was er een kwaliteitsverantwoordelijke, nu een kwaliteitsploeg. “Het was een gigantisch avontuur en een bekljvende ervaring, die we met passie beleefden en het avontuur duurt voort”, meent Nijs. Hij voegt eraan toe dat GMP een instrument voor kwaliteitsbewustzijn is geworden bij alle medewerkers. “GMP heeft misschien geen nieuwe klanten aangebracht, maar er zeker toe heeft bijgedragen klanten te behouden.”

FAVV

Directeur-generaal Controlebeleid Herman Diricks van het FAVV, schetste de geschiedenis van het agentschap, die begon bij dezelfde dioxinecrisis. “De crisis was een echte katalysator”, meent Diricks. In het eerste businessplan van het jonge FAVV in 2000 werd rekening gehouden met de filosofie van het witboek voor voedselveiligheid van de Europese Unie en de invoering van autocontrolesystemen per sector en was gericht op hun specifieke risico's. Het plan was bovendien gebaseerd op registratie, traceerbaarheid en meldingsplicht. Tussen 2005 en 2008 werd dit – ook wettelijk – werkelijk. Ovocom was er als eerste bij om de goedkeuring van haar autocontrolelegids in de wacht te slepen. Vandaag is 95 procent van de bedrijven gedekt door goedgekeurde autocontrolelegidsen. De positieve resultaten blijken duidelijk bij de audits. Dat geldt ook voor de sectoriële bemonsteringsplannen, die de aanwezigheid van mycotoxines, zware metalen en pesticiden in grondstoffen duidelijk hebben teruggedrongen. Intussen zijn autocontrolelegidsen en lastenboeken complementair gemaakt, zijn

gecombineerde audits ingevoerd en worden de gidsen ook aanvaard door de afnemers en kunnen deze rekenen op internationale erkenning.

Uitdagingen

Toch blijven er volgens Diricks nog belangrijke uitdagingen voor de toekomst. "Nog 13,6 procent van de bedrijven in de mengvoedersector blijkt niet conform", weet hij. De premixbedrijven scoren het best met 92,7 procent conforme bedrijven, de handel in kritieke grondstoffen het slechts met 78 procent. "Het aantal gevalideerde bedrijven moet toenemen en de implementering van HACCP verbeteren", vindt Diricks. Bijzondere aandacht moet gaan naar kruiscontaminatie, de wetgeving op gemedicineerde voeders, de diermeelproblematiek. Bovendien is er ondersteuning nodig voor de kleine en middelgrote ondernemingen en is er nood aan een betere synergie tussen de autocontrolesectorgidsen en private lastenboeken, volgens Diricks. "Samenwerking tussen overheid en sectoren is essentieel en waakzaamheid blijft geboden." Hij wijst er ook op dat België een exportland is en dat men in het buitenland verwacht dat de overheid de kwaliteit garandeert. "Het nulrisico bestaat niet, maar de traceerbaarheid in 1999 is niet te vergelijken met die van vandaag", concludeert hij.

Vooruitzichten

Ovocom-voorzitter Kathleen Spenik, die de wegtransportsector vertegenwoordigt, verwees naar een bekend citaat van John Kennedy, waarbij hij erop wees dat het Chinese schrift voor het woord crisis bestaat uit twee tekens, het één verwijst naar gevaar, het andere naar opportuniteiten. Spenik wees op het belang van de ketenbenadering (vgl. opportuniteit), waarvoor de diervoedersector tien jaar geleden als gevolg van de dioxine (vgl. gevaar) opteerde. Een goede audit is volgens Spenik een stimulans voor continue verbetering. "Ovocom focust op kwaliteit, veiligheid en continue verbetering en wil daarbij de bedrijven ondersteunen met informatie en opleiding. We blijven

Yvan Dejaegher: "Vanaf het begin hebben we geopteerd voor een ketengerichte aanpak."

niet stilstaan, we hebben nog eieren uit te broeden", aldus Spenik.

Vernieuwen

Naar de toekomst toe wil Ovocom de diensten aan GMP-deelnemers uitbreiden. Zo wil het meer gespecialiseerde opleidingen geven, specifieke gevarenanalyses uitwerken voor processen en producten (onder meer voor vetten), het beheer van kleine sectoriële bemonsteringsplannen verder uitwerken (bijvoorbeeld voor margarine) en meer dui-

delijkheid en gebruiksvriendelijkheid nastreven. De toepassing van GMP in kleine ondernemingen, zoals er nogal wat bestaan in de transportsector, blijft voor Spenik een permanent aandachtspunt. "Bovendien zitten we niet op een eiland", benadrukt ze. "We willen de internationale samenwerking versterken door intensieve en uitgebreide samenwerkingsakkoorden. Harmonisering van kwaliteitssystemen is voor ons een werkwoord. Vernieuwen is onze richtlijn." ■

GMP

Het GMP-model is gebaseerd op 'Hazard Analysis and Critical Control Points' (HACCP) en gevarenanalyse en wordt gecertificeerd door een onafhankelijke derde. De wettelijke basis wordt aangevuld met extra sectorgebonden bepalingen, bijvoorbeeld in verband met versleping, bevrachting, enzovoort. Het steunt op autocontrole en certificatie door erkende onafhankelijke certificatieinstellingen. "Noteren wat ik doe, doen wat ik genoteerd heb en het bewijs leveren dat ik het effectief heb gedaan", is de basis van de systematiek. De efficiëntie van het kwaliteitssysteem wordt mede bepaald door een continue verbetering volgens het principe van de Deming-cirkel: 'plan, do, check, act'. "De sleutelwoorden zijn communicatie en vertrouwen tussen de deelnemers door de gehele keten. Steeds opnieuw moet men zich afvragen: wat heeft zich voorgedaan? Waarom? Welke conclusies moeten we daaruit trekken?"

